

Ärende: VN/21641/2023

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av universitetslagen och av yrkeshögskolelagen

Lausunnonantajan lausunto

Kommentarer om utkastet till proposition

Åbo Akademi tackar för möjligheten att kommentera förslaget till ändring av universitetslagen.

Inledningsvis vill vi uttrycka vår oro för att lagförändringen påverkar internationalisering negativt, att det inte gagnar internationalisering av våra studerande ifall de internationella miljöerna krymper på grund av en snabb och stor höjning av terminsavgifter. Det uppstår även en konflikt med Universitetslagens §2 om att fostra de studerande till att tjäna fosterlandet och mänskligheten. Förslaget är även i konflikt med regeringsprogrammets målsättningar om ökade mängder internationella studerande i de finländska högskolorna.

Finland har inte råd att förlora unga studerande och blivande experter. Konkurrensen om goda studerande är ytterst hård och därför bör högskolorna ges möjlighet att på riktigt tävla om dessa studerande på ett hållbart sätt. Att chockhöja avgifter riskerar att rasera allt det arbete som högskolorna lagt ner på att få igång en avgiftsbelagd utbildningskultur och locka också betalande studerande. Även om målsättningen på sikt är avgifter som täcker de egentliga kostnaderna så behöver utvecklingen ske gradvis, i takt med att vi ser att vi lockar mera betalande studerande. Den föreslagna tidtabellen för förändringen är för snabb. Högskolorna behöver fortsättningsvis kunna ge stipendier i form av tuition fee waivers och en modell där de flesta studerande betalar en del av sin terminsavgift själva borde få existera parallellt med att gradvis gå mot heltäckande avgifter.

I förslaget bör ingå en definition på hur terminsavgifterna ska beräknas. Principerna och ramarna för de faktiska kostnaderna borde absolut utredas grundligt. Nu lämnas den frågan öppen vilket leder till att högskolorna definierar sina kostnader olika och högskolorna ställs i en ojämlig situation. Det blir också godtyckligt hur man eventuellt förhåller sig till frågan i framtiden vilket gör det svårt för högskolorna att långsiktigt planera sin verksamhet.

Gällande definitionen av vilka utbildningar som är avgiftsbelagda bör definitionen ses över så att utbildningar i främmande språk inte i misstag blir avgiftsbelagda. Nu står det i PM:et att över hälften av utbildningen bör ges på svenska eller finska för att en utbildning inte ska vara avgiftsbelagd. Men t.ex. i magisterutbildningar i främmande språk ges största delen av utbildningen på målspråk även om utbildningens officiella undervisningsspråk är svenska.

Utbildningar som förverkligas i samarbete med andra högskolor utomlands behöver nämnas i lagstiftningen och utgöra undantag till hur avgifterna beräknas då dessa behöver vara gemensamma för samarbetets samtliga utbildningar och en samarbetspart inte kan diktera villkoren för hur avgifterna sätts (bl.a. Erasmus Mundus, double degree). Ifall inte alla slags internationella, gemensamma utbildningsprogram undantas från förslaget omkullkastas de finländska högskolornas internationella utbildningssamarbeten helt. Vi ska inte skapa ett nytt hinder för internationellt utbildningssamarbete genom en för sträng avgiftspolitik.

Gällande stipendier anser Åbo Akademi att det fortfarande är viktigt att högskolorna själva kan besluta hurdana stipendieprogram de önskar ha. Stipendieprogrammen är en viktig del av rekryteringen av studerande och på så sätt ett strategiskt verktyg för högskolorna.

Remissinstansens synpunkter på återinförandet av handläggningsavgiften för ansökan

Ett återinförande av ansökningsavgiften kan vara ett sätt att minska på mängden oseriösa ansökningar, men frågan är om det också leder till en förändring av sökprofilerna. Det finns också en risk att goda sökande faller bort för varje avgift som läggs in. Det är också oklart hur långvariga effekter det handlar om. Vi har tidigare sett vid införandet av terminsavgifter att ansökningsmängderna ganska snabbt igen ökar. Ansökningsavgiften för med sig också en hel del byråkrati och avgiften måste sättas så att det inte kostar mera än vad införandet bringar in. Definitionen över vem som är avgiftsskyldig behöver ses över.

Remissinstansens synpunkter på ändringarna i uppdragsutbildningen

Förslagen omfattas.

Remissinstansens synpunkter på höjningen av läsårsavgifterna

Se våra svar under punkt 1.

Remissinstansens synpunkter på den ändring som syftar till att förhindra kringgående av läsårsavgifter

Ett problem här är tidtabellen. Vi har antagningen i full gång och kommer att ge besked om studieplats till sökande i slutet av mars. Om grunden för betalningsskyldighet ändrar redan för studier som inleds 1.8.2024 så borde vi kunna säga det till dem vi antar redan nu (egentligen redan före ansökan). (Jag ser att övriga högskolor inte kommenterat detta så vet inte om det är värt att ta upp).

Som helhet bra att förenkla reglerna och den föreslagna förändringen ger både studerande och högskolan en tydligare bild av vem som är betalningsskyldig och vad studierna kommer att kosta.

Remissinstansens synpunkter på utvidgningen av rätten att få uppgifter

Förslaget omfattas. Skrivningen behöver vara sådan att den uppfattas som en underlättande funktion för högskolornas antagning, inte som en kontrollfunktion i migrationsärenden.

Berg Johan
Åbo Akademi - Prorektor för utbildning, Gunilla Widén